

کارآیی نرخ‌گذاری ارز در اولویت‌بندی‌ها، لازمه اثربخشی سیاست‌های تنظیم بازار ارز

دکتر مهدی فتح‌الله، رئیس موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

ایران

تشدید تحریم‌های اقتصادی علیه کشور طی دوران اخیر عاملی مهم بود تا شتابگیری رشد نرخ ارز در عین نوسانات شدید این متغیر کلیدی در اقتصاد را رقم زند. در مواجهه با این شرایط تمهیداتی اندیشیده شد تا با اصلاح ساختار بازار ارز از طریق بخش‌بندی تقاضای ارز و انعطاف‌پذیرتر ساختن عرضه ارز، نسبت به تعدیل نوسانات قیمت آن اقدام شود. در این ارتباط تاسیس مرکز مبادلات/ارزی از مهرماه سال جاری ابزار مهمی بود که امکان بخش‌بندی گروه‌های کالایی را به‌منظور تخصیص ارز به واردکنندگان با ارائه گواهی ثبت سفارش فراهم ساخت. در تشریح عملکرد واردات به تفکیک گروه‌های اولویت‌بندی شده باید به چند نکته توجه داشت: ۱. اولویت‌های تعیین شده در قالب سه گروه کالایی برخوردار از ارز مرجع (گروه‌های اول و دوم)؛ گروه‌های برخوردار از ارز مبادله‌ای (الویت‌های سوم تا هشتم) و الویت‌های تعیین تکلیف نشده یا محروم از ارز (الویت نهم و دهم) می‌باشد؛ ۲. به‌لحاظ نوسان‌پذیری قیمت ارز در هر یک از اولویت‌های برشمرده، کمترین تغییرات در اولویت‌های برخوردار از ارز مرجع (دلار ۸ درصد، یورو ۱۵ درصد؛ یوآن ۹ درصد و روبل معادل ۱۸/۴ درصد) در برابر اولویت‌های برخوردار از ارز مبادله‌ای (دلار ۱۳۷/۳ درصد؛ یورو ۱۳۹/۹ درصد؛ یوان ۱۳۸/۶ درصد و روبل ۱۳۹/۹ درصد) صورت گرفته است. ۳. به‌لحاظ نحوه نوسان‌پذیری نرخ‌های ارز زیرمجموعه هر یک از دو گروه برخوردار از ارز مرجع و مبادله‌ای و آثار آن بر تقاضای دلار در هر یک از دو گروه برشمرده، تحلیل‌ها نشان می‌دهد که در گروه اول به دلیل ثبات نرخ دلار و تغییرپذیری شدید سایر ارزها به‌ویژه روبل و یورو، تقاضا برای انجام معامله با دلار حتی در رابطه با معاملاتی که امکان انجام با سایر ارزها را دارا بوده‌اند (با شدت‌گیری نوسان در قیمت سایر ارزها به نسبت دلار ۲۲۶۰ریالی و نااطمینانی بالاتر توام با آن) بیشتر شده است. از این منظر نوعی بی‌ثباتی در تعداد متقاضیان دلار در این گروه به نسبت گروه برخوردار از ارز مبادله‌ای (که در آن نوسانات قیمت دلار تقریباً معادل با سایر ارزها بوده است) مشاهده می‌شود.

با توصیفات برشمرده در تداوم به‌کارگیری سیاست اولویت‌بندی علاوه بر موضوع تخصیص دلار و نحوه نرخ‌گذاری آن، باید به قیمت نسبی این ارز در مقایسه با سایر ارزها توجه شود تا از منظر

انگیزه‌های مبتنی بر بهینه‌سازی واردکنندگان در جایگزینی سایر ارزها و ثبات بخشی نسبی به الگوی تقاضای دلار در بخش واردات، حرکت به سمت شرایط کارآمد امکان عملی‌تر یابد.